maa etendas vahetalitaja osa Saksamaa ja Poola vahel. Ta püüdis ühelt poolt saavutada rahulist lahendust, kuid teisalt ka hoida ära, et rahuline lahendus ei kujuneks ühekülgseks diktaadiks ja Poola kapitulatsiooniks. Selles vaimus nähtavasti olid aga käsitatud Saksa tingimused, mille vastuvõtmiseks pidi Berliini ilmuma Poola emissar. Inglise valitsus pooldas aga normaalset diplomaatlikku protseduuri ja läbirääkimisi ega saanud avaldada Poolale survet Saksa poolt esitatud protseduuri vastuvõtmiseks. Kui Poola suursaadik Lipski järgmisel päeval palus välisminister Ribbentropilt valitsusele esitamiseks neid tingimusi, üteldi talle ära. Need tingimused aga avaldati samal õhtul kommunikees, kus lisati, et Saksa valitsus on asjatult oodanud kaks päeva Poola voliniku ilmumist ja loeb need sellega praktiliselt tagasilükatuiks. Järgmisel hommikul Saksa väed alustasid pealetungi Poolale.

Sellest hoolimata ei jäetud pingutusi sõja ärahoidmiseks ja sõja levimise takistamiseks. Juba 31. augustil oli Itaalia välisminister krahv Ciano kutsunud enda juurde Inglise ja Prantsuse suursaadikud ning pannud nende valitsustele ette koguneda 5. septembril konverentsiks, et revideerida neid Versailles' rahulepingu klausleid, mis on käimasoleva konflikti põhjuseks. Kutse Saksamaale pidi esitatama pärast nõusoleku saamist Inglismaalt ja Prantsusmaalt. Seda initsiatiivi segas sündmuste käik. 1. septembril kuulutasid Inglismaa ja Prantsusmaa üldmobilisatsiooni ning lasksid teatada oma suursaadikuid Saksa valitsusele, et kui see ei tõmba tagasi oma vägesid Poolast, täidavad Inglismaa ja Prantsusmaa oma lii-

Eesti kroonika 1939, lk. 15